

ПО СЕРГИЈУ РОВАНОВУ

МАЛИ СМУЧАР

ДОЖИВЉАЈИ
МАЛОГ МИЛАНА
У ВЕЛИКОМ ГРАДУ

ПРЕРАДИЛИ И ИЗДАЛИ
МИОДРАГ В. МАТИЋ
И
МИХАИЛО К. СТАНОЈЕВИЋ

ЦЕНА 6.— ДИНАРА

1935

ШТАМПАРИЈА КЊИЖАРЕ „СКЕРЛИЋ“
„ГРАФИЧКИ ИНСТИТУТ“
КНЕЗ МИЛЕТИНА 15а.

ПО СЕРГИЈУ РОЗАНОВУ

МАЛИ СМУЧАР

ДОЖИВЉАЈИ
МАЛОГ МИЛАНА
У ВЕЛИКОМ ГРАДУ

ПРЕРАДИЛИ И ИЗДАЛИ
МИОДРАГ В. МАТИЋ
И
МИХАИЛО К. СТАНОЈЕВИЋ

1935

Штампарија књижаре „Скерлић“
„ГРАФИЧКИ ИНСТИТУТ“
Кнез Милетина 15а.

ШТА ЈЕ ДОЖИВЕО МАЛИ МИЛАН У ВЕЛИКОМ ГРАДУ

1. КО ЈЕ МИЛАН

Милан је дечак. Још је мали. Све разгледа, све воли да зна, у све забада свој нос, Као прва пролећна биљчица у пољу Милан посматра свет око себе; посматра сунце, птице, шуму, ветар. Још ће много воде протећи, много ће му кришки хлеба требати да поједе, пре него што порасте и пре него што га буду с поштовањем звали господин Милан или тако некако. Сад му веле само „Мићо“ и то је лепо.

2. МИЛАН И СМУЧКЕ

Милан живи са својим родитељима у Београду у улици Краља Александра. Његов отац је по цео дан у канцеларији, мајка код куће кува и шије. Милан се вози на смучкама. Ланске године су му их купили. Пусти се са брега смело и сигурно. Лети као стрела! А смучке су још потковане челиком.

Главна је ствар, да има на рукама топле рукавице како му руке не би зебле и на ногама чизмице. Иначе управљати смучкама није тешко.

3. МИЛАН ИДЕ С ОЦЕМ У ПОСЕТУ

Отац је хтео да посети своје познанике. Ти познаници су живели и лети и зими на селу у брду. Отац је повео са собом Милана. Узели су ауто. Милан је понео са собом смучке. Мајка је наместила Милана у ауто поред оца и рекла:

— Пази, молим те, да ти се ништа не догоди!

— Добро, добро, рекао је отац, док је Милан ћутао. Знао је да се ништа неће догодити.

И тако су се провозали у ауто целим градом до станице.

4. НА СТАНИЦИ

На станици је било пуно света. Људи су журили тамо и амо. Нека старица хтела је проћи на врата, где је било написано **излаз**, али је туда нису пустили. Нека дама је носила малу торбу и у њу бројала новац. Иза ње су ишла два носача и носила десетину кофера, ако не и више.

Милан је хтео упитати оца, зашто сви тако журе, али отац је погледао на станични часовник и пожурио се. Мала скалаљка је показивала на часовнику 12, а велика 9. Отац је оставио смучке поред зида и рекао Милану: „Седи ту и чекај, док ја дођем. Не иди никуд! Ја идем да купим карте.“

5. ОТАЦ КУПУЈЕ КАРТЕ

Милан је стао крај смучки и гледао на часовник. Одједном је велика скалаљка скочила с линије на линију. Затим је један минут постојала на месту и опет — хоп! Таквих часовника, на којима скалаљке поскакују Милан није никад видео. Помислио је да о томе упита оца.

Наједанпут је наишло много људи. Милан је угледао очев кожни капут и пошао за њим. Отац је ишао с непознатом госпођом и разговарао. Журили су.

Милан је викнуо: „Тата, шта ћемо са смучкама?“

Отац је нешто прогунђао и још више пожурио с госпођом у вагон. Тражио је празне клупе у возу. Милан је ишао у стопу за њим.

6. РИЂОКОСИ ЧИЧА

Кад је дошао у празан вагон, отац је рекао неким необичним гласом: „Но Перо седи!“ Узео је Милана на руке и хтео га посадити на клупу. У том је Милан познао, да то није његов отац, да је то неки туђи чича са риђом брадом и наочарима. А тај чича мало љутито му рекао: „Откуда ти, дечко? Где је Пера?“

Позади је стајала нека жена — по свој прилици служавка. Држала је за руку дечка нешто већег од Милана и рекла: „Пера је овде! Ја сам се чудила чији је то дечак! Мислила сам, да је то можда неки познаник“. — Онај дечко, што га је држала за руку жена мало се заплакао.

Милан није ништа рекао, али није ни плакао.

Само је помислио, да је срамота држати за руку и чувати тако великог дечка.

У том је воз писнуо. Милан је брзо искочио из вагона, воз је кренуо и отишао. У њему је отишао риђи чича са женом, Пера и сви остали путници. На перону је остао само шеф станице с црвеном капом и Милан.

7. МИЛАН СЕ ИЗГУБИО

Отац је купио карте и вратио се тамо, где је оставио Милана. Смучке су стајале под клупом, а дечка нигде није било. Доста се уплашио. Погледао је под клупу, затим се на њу попео, да би боље видео по народу и гласно викнуо: „Милане, Милане!“

Неки путници се окренули и насмејали. Дебели вратар у плавом оделу пришао је оцу и рекао: „На клупи се не сме стајати. Сиђите с клупе!“

— Изгубио ми се дечак, син, разумете ли? Он је малечки, има на руци мајчин прстен и

уста умазана мастиљавом оловком. Да га нисте видели?

— Не, нисам га видео, — одговорио је вратар. — Али у станици не смеће викати. Окренуо се и пошао к вратима. Отац у стопу за њим.

Људи су по улицама журили. Дошао је воз и много је путника изашло. Неки су носили вреће и корпе, други завежљаје и кофере и одлазили из станице. Отац је питао и путнике и жандарме и кондуктере. Затим је заустављао дечаке и девојчице, загледао их у лице, али Милана нигде. Онда се вратио на станицу. На месту где је оставио Милана није било сада ни дечка ни смучки.

8. ОТАЦ ШАЉЕ ТЕЛЕГРАМ

Отац је гледао кроз прозор на железнички перон, али Милана није видео. Сигурно је отишао, помислио је. Морам одмах послати телеграм. Отишао је на прозор канцеларије где је телеграф. Тамо му је телеграфиста дао плаву хартију. На њој је брзо написао, што је било потребно, платио је сваку реч 0'60 динара и посматрао како телеграфиста шаље дешу.

Телеграфиста је пришао малом сточићу, на коме је стајао неки колут и на њему намотана уска трака хартије. Код колута су биле разне округле металне кутијце и месингане справике с црвеним дугметом. Телеграфиста је дохватио оно дугме и почео куцати: цик, цик, цик-цик-цик, цик-цик.

9. ТЕЛЕГРАМ ЈЕ ОТИШАО

Кратка електрична струја, коју је чиновник отпремио телеграфским апаратом, летела је по жицама, које су затегнуте на високим дирекцима поред железничке пруге. Летела је брже од во-за, брже од аутомобила, брже од авиоплана, па чак брже и од ветра.

На станици, где је седео други чиновник управо код таквог телеграфског апарата, покретала се трака од хартије. На тој траци су биле тачке и цртице. Електрична снага, послана из Београда, притискивала је мало перо и оно је писало на траци тачке и цртице.

Телеграфисте имају своју азбуку. Тачка и запета значе слово А, цртица и три тачке писмено Б. И тако је свако слово означено цртицама и тачкама.

Телеграфиста, који је примио телеграм из Београда, посматрао је траку од хартије и према знацима написао на обичној хартији: **Служајно је отпутовао један дечак. Вратите га родитељима.**

10. ШТА СЕ ДЕСИЛО С МИЛАНОМ

Кад је воз отишао и Милан остао сам, забринуо се и помислио: „По свој прилици отац ми је отишао и сад ја ту стојим сам. Али то не, то не може бити. То отац не би никад учинио“.

У том је пришао Милану шеф станице и упитао га: „Слушај ти, дечко, јеси ли ти неког пратио? Тако мали, па сам!“

Милан се пак одједном осетио као потпуно велики. Ставио је руке у џепове од капута и озбиљно одговорио: „Ја нисам мали, ја сам осред-

њи. Отац ме је повео са собом на смучање и изгубио се.“

Шеф станице је избегио очи, навукао капу и наднео се изнад дечка, да је изгледао као знак питања.

— Ко се изгубио?

— Мој отац.

Шеф станице се насмејао, али не подругљиво, већ пре благонаклоно. „Но, ми ћемо га ипак ускоро наћи“, рекао је. Узео је Милана за руку и одвео га вратима, изнад којих је био натпис:

СЛУЖБЕНИ ПРОЛАЗ

11. УШЛИ МУ У ТРАГ

Сви су их посматрали, јер су познавали шефа станице. Он је упитао вратара, да ли није видео Милановог оца.

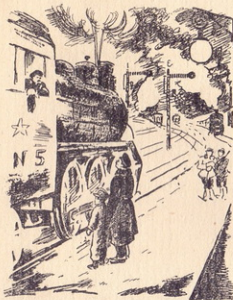
— Да, да, видео сам га. Туда је трчао неки господин и тражио дечка. Али куда је отишао, то не знам. Зашто ми то, господине шефе, нисте раније рекли? Упитао бих га куда ће?

Један други службеник је дуго слушао, како Милан прича о оцу и о смучкама и најзад се умешао у разговор: „Видео сам твог оца. Дохватио је смучке и одјурио у воз. Мислио сам, да је лопов. Стално се освртао. Он је то зацело тебе тражио.“

12. ПОТРЕБНО ЈЕ РАДИТИ ОДЛУЧНО И БРЗО

Сад је било потребно радити одлучно и брзо. Стога се Милан обратио шефу: „Господине

шефе, дајте ми, молим, бесплатну карту до станице Ресник! Даље ћу већ сам наћи. На десној страни иза рибњака, број куће 16.

Шеф станице се понова насмејао, закашља и онда одговори: „Бесплатну карту ти не могу дати, а тамо ће воз поћи тек увече“.

— Како ћемо онда то удезити? — питао је Милан. Притом је извио главу и гледао шефа право у лице. — Шеф се почешао нешто прогунђао и рекао: „Но, добро, за

који тренутак тамо ће поћи службена локомотива. Сместићу те код ње и за видела ћеш тамо бити. Бојиш ли се ићи на машини?

— Како бих се бојао! Ја се не бојим седети у аутомобилу непосредно поред шофера. И једном сам чак држао волан, кад ми је то шофер дозволио.

13. ЛОКОМОТИВА

И гле, шеф станице је водио Милана преко пруга. Тај прелаз није био згодан. Једном се Ми-

лан добро ударио ногом у пругу. Дошло му да заплаче, али опет није заплакао. Нога га болела.

— Зашто су ту толике пруге? — упитао је.

— То је зато, што ту долази много возова и за сваки има посебан колосек. Видиш, колико је ту локомотива?

— Видим. А где је наша?

— Ту близу.

Дошли су до велике црне машине. Нешто је у њој гласно шиштало. Од ње је долазила врућина. Милан се мало уплашио. Ухватио је шефа чврсто за руку.

— Но, но, не бој се мали, љубазно је проговорио шеф, управо онако, како би то рекао отац, а затим је гласно викнуо: „Еј, Петре!“

14. ЦРНИ ЧОВЕК

Милан је хтео рећи, да се нимало не плаши, кад се одједанпут на прозору код парне машине појавио човек. Имао је црн капут, црну капу, у руци је имао прљаву крпу; био је црн као димничар.

— Шта желите, господине шефе? узвикнуо је Црни Петар, да би надјачао бучање своје машине.

— Довео сам ти путника. Узми га себи! На станици Ресник га скини! Само пази, да не испадне! Одлазите ли скоро?

— Чекам на сигнал, господине шефе.

— А, тако, — прогунђао је шеф и пружио Милану руку.

15. НИКОЛА ИВАНОВИЋ

— Но, довиђења дечко, — рекао је шеф, — како се зовеш?

— Милан.

— Милан! То је лепо име.

— А како се ви зовете господине шефе?

— Ја? Никола Ивановић, — одговорио је шеф.

Шеф је узео Милана, високо га дигао и оставио код локомотиве. Милан се решио, да до смрти не заборави на Николу Ивановића, па је помислио: „Каква штета, што не могу место тате и маме имати два оца. Мајка ми ништа не дозвољава, стално се свега боји, али с татом ми је увек лепо и весело. Место маме могао бих имати другог оца Николу Ивановића, шефа станице. Живели бисмо лепо заједно — отац, Никола Ивановић и Милан. А мајка би нас могла с времена на време посећивати.“

16. МИЛАН НА ЛОКОМОТИВИ

Код парне машине је било тамно и топло. Непосредно испред Милана је било пуно нових ствари, точкић као код аутомобила, месингане трубице и кутијице, слично часовницима. Месингани певчићи и трубице су шиштали. Милан није знао куда ће пре погледати. Стајао је испред машине и бојао се да се покрене. Одједном иза њега се зачуо гласан узвик: „Еј, иди с пута, јер ћу те ударити.“

Милан није ни видео, да на локомотиви сем Петра има још неко — можда његов помоћник,

ложач. Дошао је однекуд са задње стране. У рукама је имао велику црну лопату. Отворио је округла гвоздена вратанца од котла. Милана је понова ослепела светлост и обузела га таква врућина, да је и несвесно отскочио у крај и окренуо лице у страну. Непознати човек је стао брзо купити на лопату сјајан, црн угаљ и бацати га у пећ. Милану су уши бучале од шкрипе и чегртања. Најзад се пећ с треском затворила и Милан се обазриво окренуо. Посматрао је, како онај човек гледа на сказаљку неког часовника на машини и ставља у њега прст. Петар се нагнуо на прозор и посматрао пругу испред локомотиве.

17. СИГНАЛ

Милан је хтео да говори. Повукао је Петра за ногу. „Господине Петре, — изговорио је љубазно, — хоће ли ускоро доћи тај сигнал? Рекли сте да њега чекате.“

— Ти, глупане, сигнал није човек. То је једна справа, која нам показује кад воз треба да пође. Оди овамо и добро гледај!

Петар је узео Милана испод пазуха и показао му пругу испред локомотиве. Високо на гвозденом диреку била је причвршћена даска. „То је сигнал. Сад је спуштен. То значи, да не можемо поћи. Испред нас иде воз, могли бисмо га достићи, ударити на задње вагоне и то би био судар возова.“

— Посматрај, посматрај, већ се креће, диже се, — узвикнуо је Милан и запљескао рукама. — И заиста, јако затегнута жица је зашкрипала и

бела даска сигнала се дигла као рука неког заповедника.

— Тако, већ полазимо, — рекао је Петар. Повукао је за ручицу. Машина је запиштала, да су Милану заглунуле уши. Петар је окренуо точкиће, затим је повукао к себи ручицу и локомотива се полако кренула из станице.

18. ОТАЦ ДОБИЈА ОДГОВОР

У то време отац је брзим корацима шетао испред прозора телеграфске канцеларије. Био је врло узбуђен. Чекао је да сваког минута дође одговор из станице Ресника, али узалуд. Већ је хтео да пошаље други телеграм, кад је у том закуцао испред телеграфисте телеграфски апарат и из њега почела излазити уска трака од хартије. Отац више није могао издржати. Отворио је врата, изнад којих је било написано **»Незапо-сленим забрањен улаз«** и потрчао апарату. Дохватио је траку у руку, али су на њој биле само тачке и цртице и цртице и тачке. Телеграфиста је чудно погледао на њега и рекао мало љутито: „Господине, прочитали сте, па сад изволите изаћи из службене канцеларије.“

— Ја не разумем ваше знаке, — рекао је отац. — Молим вас прочитајте ми то!

— Кад не разумете, онда стојте код прозора! Затим је посматрао траку и нешто брзо писао на парчету хартије. Отац је изишао из канцеларије узевши у руку телеграм. На њему је било исписано:

— Прегледали смо цео воз. Вашег дечка нисмо нашли. Ако га нађемо вратићемо га.

19. ТЕЛЕФОН

Одговор није најјаснији. Отац је из њега разумео само то, да Милана није било у возу. „Можда се већ вратио кући, он је паметан дечак,“ пало је оцу на ум. „Упитаћу преко телефона.“

Промолио је главу кроз прозор канцеларије и замолио тихим и жалосним гласом, да ли би могао говорити преко телефона. Чиновница је била добра. Видела је, да је отац врло узбуђен и дозволила му одмах да уђе унутра. Он је узео слушалицу и ставио је на уво. Кукица, на којој је висила слушалица, дигла се, жице у телефонском апарату се спојиле и њима је појурила електрична струја до телефонске централе. Тамо је стајала велика црна даска с рупама. У тим рупама су били спојени сви београдски телефони. Тада је отац покретао покретни котур на телефону, испод кога су биле убележене цифре од 1 до 10. Он је окретао цифре овим редом: 3-84-10. То је био број телефона у његовом стану, где је живео са Миланом и његовом мајком. И када је и последњи окрет са „0“ учинио, електрична струја преко централе стигла је у апарат његовог стана и он је zazвонио. И ако у Београду има на десетине хиљада телефона, ипак, ако се правилно и по реду окрену цифре од броја телефона који требате, неизоставно ће струја послата од вашег телефона преко централе отићи до траженог телефона и звоно ће на њему zazвонити.

20. РАЗГОВОР

Мајка је узела слушалицу и почела је с оцем говорити: „Ало, слушам“.

— Молим те, реци ми, је ли Милан био на ручку. Мајка није познала очев глас. Мислила је, да то говори њен брат — Миланов ујак — и зато је одговорила: „Милан није код куће. Отишао је с оцем на излет да се смуча“.

Очев глас: „Али не, он се хтео да врати. То говорим ја — отац.“

— Он се није вратио... Како си га могао пустити самог? — скоро шапатам и врло уплашено одговорила је мајка и оставила слушалицу. — Отац је хтео рећи праву истину, да се Милан случајно изгубио, али се мајка није јављала. Брзо је обесио слушалицу и побегао из канцеларије. Чиновница га с чуђењем посматрала, устала је и затворила врата с натписом:

Страним забрањен улаз.

21. АУТО

Пред станицом стајао је ауто. Отац је скочио на седиште поред шофера, затресао му раме и рекао: „Брзо у Александрову улицу“.

— Вожња до Александрове улице кошта 20 динара, — одговорио је шофер.

— Добро, само брзо.

Шофер је зажалио што је тражио мало. Сишао је са свог места, запалио је бензин у мотору и сео за волан. Поред његовог седишта била је дуга гвоздена полуга с црном ручицом. Дирнуо је ову полугу, притиснуо ногом педал и

аутомобил је појурио београдским улицама. После десет минута отац је зазвонио на вратима свога стана. Нико се није одазвао. Отац је онда својим кључем отворио врата и ушао у собу. Мајке тамо није било.

22. ШТА СЕ ДЕСИЛО С МАЈКОМ

Мајки се ништа није догодило. Кад је мало дошла себи од страха, помислила је, да је Милан сигурно отишао ујаку. Тамо је нишао сваке недеље. Тамо је долазило много деце и било је врло весело. „Али зашто је отац питао, да ли се Милан није вратио кући?“

Телефоном није могла питати свога брата, јер га није имао у стану. Почекала је, да се отац не јави још једном на телефону. Међутим нико није звонио. Сетила се да може послати поштански телефонограм и изашла на улицу.

23. ПОШТАНСКИ ТЕЛЕФОНОГРАМ

У Београду има више пошта. Мајка је одмах дошла у најближу пошту од њене куће и од дежурне чиновнице захтевала, да се пошаље поштански телефонограм. „Платите 10 динара“, рекла је госпођица и дала мајци бланкет. Мајка је платила и на бланкету написала: „Је ли тамо Милан? Одговорите одмах!“ Затим је написала адресу свога брата (Милановог ујака) и потписала. — Госпођица је зазвонила на телефону у главној канцеларији. Тамо су написали мајчин захтев и дали га писмоноши. Он је сео на мотоцикл (моторна кола) и предао писмо Милановом ујаку.

24. УЈАКОВ ОДГОВОР

Мајка се вратила кући. Блед и забринут отац је срео на вратима. „Шта да се ради?“ рекао је и ухватио се обема рукама за главу.

Мајка му је хтела пребацити, што је тако непажљиво оставио самог Милана, али кад је видела, како је отац необично узбуђен, заћутала је. Намислила је, да му то каже другом приликом. — А кад је отац рекао целу истину, кад је споменуо и телеграм и то, да су смучке нестале необично се уплашила. „Да га није неко украо“.

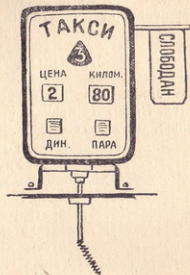
Одједном се кроз прозор зачула јака лупа. Мајка је погледала кроз прозор, видела је поштански мотоцикл и рекла оцу мало прибраније: „То је одговор од ујака. Одмах ћемо све знати и отишла да поштоноши отвори врата. После једног минута обоје су читали телефонограм.“ „Милан је долазио к нама“.

25. АУТОТАКСИ

Отац и мајка се решили да одмах иду ујаку. — Да пођемо, — рекла је мајка.

— Добро — одговорио је отац и обоје су се почели брзо спремати. Кад су потом изашли на улицу, хтели су да се попну на трамвај. Али како трамвај није дуго долазио, отац је рекао: „Ако хоћеш, да узмемо ауто такси. То је много брже, а није много скупле.“ Они су пришли аутомобилу, на коме је била таблица с натписом: »**Такси!**«

Испред шоферовог седишта била је справа за израчунавање колико километара прелази ауто. Отац и мајка су седли у ауто и рекли, куда треба ићи. Шофер је пустио машину. Ауто се кренуо, а у исто време покренуо се и точкић на справи за рачунање. Он је спојен с точком аута танким ланчићем. Ауто је прелазио километре, а точкић је на справи за рачунање показивао за сваки километар 2 динара. — Кад су дошли ујаку, точкић је показао 15 динара. Отац је платио шоферу вожњу и изашао с мајком из аутомобила.

26. КОД УЈАКА

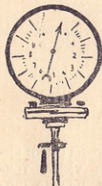
Ујак је био код куће и читао новине. Његов син Душко се играо у својој соби. Одједном је зазвонило звонце. Душко је отишао да отвори. Отац и мајка су ушли у претсобље.

— Долазимо по Милана! — рекла је мајка. Из собе је изашао ујак с новинама. Отац и мајка су стајали у претсобљу и нису се свлачили. Мајка је плакала. Ујак је најзад схватио, шта

се догодило, па је рекао: „Зашто нисте то јавили полицији? Учините то одмах!“

27. ЛОКОМОТИВА ИДЕ

Локомотива с Миланом јури к станици Ресник. Петар му прича: „Зато се зове парна машина, што је гони пара.“

— То знам, — вели Милан.

— Унутра у машини је котло (казан) а под њим пећ, како ти велиш. У котлу је вода. Вода ври и претвара се у пару. Пара хоће да изађе и јури у трубицу. Ту притиска силно час један час други клип. Клипови су спојени с точковима, које покрећу. И тако парна машина иде.

— Разумем — одговори Милан. Али зашто је ту тај часовник?

— Какав часовник?

— Па тај на машини.

То није часовник, то је монаметр. Он показује, колики је притисак паре у котлу. Колико пара притиска на клипове.

— Разумем, — вели Милан.

На окукама Петар вуче за месингану ручицу. Машина пишти. Милан је већ на то привикао. Ништа се не боји. Испод кола локомотиве излази пара; кссс-кссс-кссс... На малим станицама машина се не зауставља, само пишти. Телеграфски дирекци промичу поред њих таквом

брзином, да Милану не изгледају као ретко постављени велики стубови, већ као чврст плот.

28. ДОЛАЗАК

Испред станице „Ресник“ дигао се сигнал, што значи: молим, имате слободан пут. Петар је обрнуо ручицу, окренуо је на машини точкић и локомотива се полако почела заустављати. Она није пак стала код станичне зграде, где се заустављају сви возови, већ на крају. До станичне зграде имало је врло много колосека. Милану је било жао оставити локомотиву, нарочито кад му машиновођа Петар тако занимљиво о свему прича. Његов помоћник — ложач — је био такође добар, мада је изгледао љут. Дао је Милану за време путовања шољу топлог чаја. Чај је био пријатнији и бољи него код куће.

Кад је Милан требао да сиђе с локомотиве, ложач је био већ на земљи. Узео је Милана за руке и скинуо га међу шине. „Хвала“ рекао је Милан, „довиђења г. Петре.“

— Довиђења, довиђења, дечко, знаш ли пут?

— Знам, довиђења, чика ложаче!

Петар је био високо на машини и стога га Милан поздравио по војнички. Ложач је стајао поред њега. Њему је Милан дао руку. Ложач је скинуо црну кожно рукавицу, стиснуо Милану руку и погладио га по лицу. Ложачева рука је била груба и тврда као гвожђе и мирисала на локомотиву. Али то је Милану било пријатно.

29. МИЛАН ЈЕ ОСТАО САМ

Милан је брзо прошао око станичне зграде и пошао путем кућама. Све је било бело. Место широког песковитог пута, била је ту само уска стазица. Била је угажена у снегу. Куће су биле затворене, и нимало нису изгледале као у лето. На прозорима су биле спуштене завесе. Борови и јеле скривале су многе куће. — Милан је био отишао доста далеко од станице. Ветар је дувао. Милан се почео плашити, било му тешко. Пришао је једном дрвету и заплакао се.

30. ВУК

Одједном се зачуо танки гласић: „Зар те, дечко, није срамота да плачеш? Зар се не стидиш?“

Милан је протрљао очи и пред собом видео осредњу девојчицу. Није знао одакле је дошла. Вукла је за собом на канапу мале санке, у којима је седела лутка. Милан је брзо брисао сузе. Обрисао је носић и одговорио: „Ја уопште не плачем... може бити да сам видео вука.“

— Код нас нема вукова, — рекла је доста јасно девојчица. Затим је ућутала и тихо упитала: „А какав је то био вук, велики?“

— Огроман, већи од локомотиве! — рекао је Милан и већ је замишљао, како на њега колута очима, отвара циновска уста, а зуби му страшно велики — црни и бели.

— Но ја ћу те сачувати, — додао је Милан и ударио се по џепу. Имао је у њему ножић са кошчаном дршком.

31. ПЕТРОВИЋИ НИСУ САЧЕКАЛИ ГОСТЕ

Девојчици се много допало што је Милан такав јунак, те се не боји. Одлучила је, да се са њим упозна и запитала га: „А шта ту радиш?“

— Дошао сам познаницима у посету.

— Који су то?

— Петровићи.

— Петровићи су отишли у град око три часа, Чекали су госте, па кад нико није дошао, они су отпутовали у Београд. Отишли су сви, а кућу су закључали.

— А где је њихова кућа?

— Мало даље поред овог пута.

— А где је рибањак?

— Ту је, зар га не видиш? Сад је залеђен. — И девојчица је показала белу равну површину, око које су били поређани борови и јеле, обвијени снегом као фатом. — Али Милану је било тешко, а у очима му се појавиле сузе. Девојчица је хтела да га утеши, па је рекла: „Ако хоћеш, хајде к нама у посету?“

32. СВЕТЛАНА

— Појимо, рекао је Милан, — али се прво морамо упознати. Како се ти зовеш?

— Ја се зovem Светлана. А ти?

Милан није одмах одговорио. Одједном је засијало сунаше и његови зраци су обасули Све-

гланино лице. Полетели јој у очи и у нос. Светлана је затрпала трепавицама и кинула, те се по улици разлегло: „Ах-их“ — Милан се засмејао и рекао: „Светлана, можда те сунчана светлост натерује да кијаш?“ И још гласније се насмејао: „Светлана се боји светлости! Ја ћу те звати Светла, а ти мене Милан.

33. МИЛАН У ПОСЕТИ

Деца се узела за руке и пошла на станицу. Лутку на санкама возио је Милан. Целим путем су причали. Изгледало је као кад врапци цвркућу.

— А којим си ти возом дошао?

— Ја нисам дошао возом, допутовао сам на локомотиви. Али се ја ничега нисам бојао. Имам познанике машиновођу Петра и још једног шефа станице. — То је све Милан причао врло озбиљно. Али одједном га Светлана прекинула:

„Мој тата је такође шеф станице. Станујем ту стално и знам све возове.“

Кад су деца дошла на станицу, изишао је Светланин отац из канцеларије. Испричали су му како су се срели и све шта се десило Милану. Светланин отац је посматрао Милана и рекао: „Тако, ти си тај изгубљени дечак. А родитељи ти се брину и страхују. Шта треба с тобом да радим? Воз у Београд полази тек око 8 часова увече. Но, добро, у девет ћеш бити код куће. Дотле ћеш остати код нас.“ Одвео је Милана у свој стан. Стан је био поред станице. Светланина мајка је дала Милану вечеру, а затим су се деца играла.

34. ОТАЦ И МАЈКА

Миланови родитељи нису знали, да је Милан жив и здрав и сасвим весео. Мајка је седела код куће бледа с уплаканим очима. Није ништа говорила. Отац је звонио на телефон и тражио полицију. Отуда му одговорили, да је требао одмах са станице да јави. Они ће га ипак по-

тражити. Затим је отац телефоном питао све познанике, и тако су сви сазнали, да се Милан изгубио, и сви се забринули и жалили га заједно с оцем и мајком. На крају је отац рекао: „Сад ћу поћи у уредништво новина и огласити, да нам се изгубио дечак. Новине читају сви.

Можда је неко видео нашег дечка, па ће нас известити.“

Мајка је одговорила жалостивим гласом: „Онда добро. Иди! Ја ћу за то време чекати на телефону.“

35. УРЕДНИК НОВИНА

Било је већ вече. Отац је добро знао, да се по новине штампају ноћу: Рано ујутру их растурали по возовима у све градове и продавали их по београдским улицама.

С уредником се отац добро познавао. Испричао му о својој несрећи. Али уредник је затресао главом и са уздахом приметио: „О Милану не могу ништа написати у новинама. То је просто искључено, нема места. Добро знате, да је данас недеља, сви се одмарају и у штампарии ради

само четрдесет људи. Сутра излази само скраћено издање.

— Ну, некако то ипак удесите, Михаило Јовановићу. Ви зацело схватате моју несрећу, — рекао је отац молбеним гласом, а очи му се као у детета напуниле сузама.

У том тренутку ушао је у канцеларију неки човек. У руци је држао велику новинарску хартију, штампану само с једне стране. Метнуо је на сто. Уредник је узео црвену оловку, почео је по хартији бележити, и онда рекао ономе слагачу: „Тамо (где је означавао велике црвене линије) обележите великим словима (и два пута је подвукао неку реч), а те уопште изоставите“ (при том је прецртао неколико редака великим црвеним крстом). Затим је дигао главу и рекао оцу: „Срећни сте! Остало је празног места. Дајте ми овамо оглас!“ — Отац је сео поред стола и брзо је написао, да му се изгубио дечак, по имену Милан, и ако га неко види, да му јави преко телефона било у канцеларију или кући. Уредник је погледао очев оглас, нешто у њему подвукао, нешто прецртао, нешто опет поправио, и затим рекао: „Идите у штампарии и рекните да молим, да се то одмах сложи и изађе у су-трашњем броју!“

36. У ШТАМПАРИЈИ

У штампарии је било скоро тамно и осећао се задах боје и загушљивог дима. У првом одељењу стајале су машине. Биле су велике, као кад би ставили један на други два стола. То су биле машине за слагање слова. Поред њих су седели слагачи.

Отац је пришао слагачу и дао му свој рукопис. Слагач га ставио испред себе и почео удирати у дирке своје машине (сличне писаћој машини). На свакој дирки било је по једно слово. Из њих је слагач састављао речи. Кад је свршио први ред, машина је зазвонила. Слагач је притиснуо на ручицу и из машине је изашла сјајна трака као сребро. На њеном једном крају била су почетна слова очевог огласа. Отац је хтео узети траку у руке, али умало није закричао. Трака је била топла као усудино гвозђе. На овој машини се лију речи у целим редовима из растопљеног олова. Кад је ред готов, потребно је почекати, да се охлади, иначе бисмо се зацело опекли. Десет редова очевог огласа било је готово за пет минута. Отац је навукао рукавице, узео је траке и однео их оном раднику, који је донео уреднику лист новина.

37. ПРЕЛАМАЊЕ СЛОГА

На великом гвозденом столу лежало је испред радника много редова са словима окренутих горе. Из свих ових редова радник је сложио велику сребрну даску као новине. Отац је видео на њој назив новина, неке слике и врло много ситних слова. Радник је узео очеве редове и ставио их на празно место новинске даске. — Цела ова даска, сложена из редова, лежала је у јаком гвозденом раму. Радник је причврстио шрафове на угловима рама, како се редови не би могли расипати и јасно рекао: „Слог је припремљен. Ставите га у машину!“ Овај радник је старешина и зову га у штампарији фактор. Друга два радника

су дошла, с напором су подигли рам с новинским слогом и однели га за штампу.

38. ПОНОЋ

Била је скоро поноћ. Отац је помислио: „Можда је Милан већ код куће, а ја овде задржавам раднике. То је незгодно“. — Изашао је у канцеларију и отуда зазвонио телефоном кући. Мајка је упитала уплашеним гласом: „Ко то говори?“ — Бојала се, да је Милана прегазио воз или трамвај. Сва се тресла при сваком звоњењу. Мислила је, да ће преко телефона сазнати о Милану нешто стршно.

Отац је разумео по њеном гласу, да Милан није дошао кући, те се трудио да говори — у колико је то могао — веселије, како би умирио мајку. „То говорим ја — отац. Налазим се у штампарији. Сам надгледам, како се штампа оглас. Сутра ћемо сигурно све сазнати.“ — Била је поноћ, Милана није било кући и нико о њему није ништа чуо.

39. КАКО СЕ ШТАМПАЈУ НОВИНЕ

Рам са сложеном страном новина радници су ставили у машину. У њој је био велики ваљак намазан црном бојом — штампарским мастилом. — Ваљак је прешао преко даске са слогом и сва се сребрна слова зацрнила. Затим се цела даска дигла и један секунд остала у ваздуху. Потом је испод ње машина ставила велики лист беле хартије, даска се на њу спустила и све се слике, слова, бројеви и цртице оштампали на ли-

сту црном бојом. Тако су штампали страну новина. Отац је пришао машини и одмах у углу

стране видео свој оглас. Он је био оштампан великим словима :

ИЗГУБИО СЕ ДЕЧАК

и даље, како се зове, и на који број телефона треба јавити, ако га неко види.

Отац је замолио, да му даду један оштампан број. Радници су дали. Отац је лист пажљиво сложио и ставио у џеп, да би га могао показати мајци. Затим је отишао у Александрову улицу.

40. МИЛАН СЕ СПРЕМА КУЋИ

Око седам и по часова дошли су по Милана са станице Ресник. Њему се сад није ишло. Весело се играо са Светланом. Није се бринуо, што га отац и мајка са страхом чекају кући. Милан се са свима поздравио, свима пружио руку, а својој другарици је рекао: „Светлана дођи к мени у посету! Ја имам смучке и санке, па ћемо се заједно провозати.“ — Светланина мајка је гледала Милана и само се насмејала. Милан се обукао и пошао на станицу. Светлана га је хтела отпратити, али мајка није дозволила, пошто је било већ доцкан.

41. ВОЗ ДОЛАЗИ

Већ је био мрак. Милан је стајао са Светланиним оцем на перону. У станицу је улазио велики црни воз. Напред је имао три велике лампе. Оне су у мраку светлиле као циновске очи. — Путници су трчали тамо и амо. Неки високи чича с два тешким корпама у рукама трчао је према возу. Један грађанин је изашао из вагона; у једној руци је држао велики завежљај, а у другој четворогодишње дете. Завежљај је метнуо недалеко од пруге, дете је ставио поред завежљаја и поново отрчао у вагон. Одједном је опет искочио, у једној руци је пак носио један већи завежљај и поново отрчао. Опет је брзо изашао; носио је два џака и корпу, а за њим је ишла жена, која је носила у рукама много малих пакетића.

шко возити толике вагоне и као да је смртно уморна.

42. КОНДУКТЕР

Шефу станице је пришао неки дебео човек са књигом у руци и पिштаљком на сребрном ланчићу. То је био кондуктер, главна особа у целом возу.

— Све је у реду, — рекао је, — можемо ли ићи?

— Пођите господине кондуктере, — рекао је шеф, — и да не бих заборавио, узмите са собом овог дечка! Изгубио је родитеље.

— То је сигурно мајка ове деце — помислио је Милан.

Воз је дојurio с великом лупом и шумом. Милан је запушио уши. Није се бојао али је воз страшно лупарао и био много велики. У том се зауставио. Локомотива је запиштала и застала, као да јој је у истини било те-

— А куда ћу са њим? У полицију, или негде на другу страну?

— Зашто у полицију? То је бистар дечко. Метните га у трамвај, он ће сам доћи кући.

— Сигурно ћу доћи, — рекао је Милан.

43. У КУЋИ

Милана су сместили у нарочито одељење. Ту су били само кондуктери. Карту од њега нико није тражио и путем нико са њим није говорио. На станици у Београду га брзо одвели кроз службени пролаз. Милан је хтео упитати, где је његов познаник Никола Ивановић, али се бојао. Кондуктер, који га је водио, био је нешто љут. Извео га је из станице на улицу и оставио га испод сата. Пре него што га је оставио, запитао га: „Имаш ли новаца?“

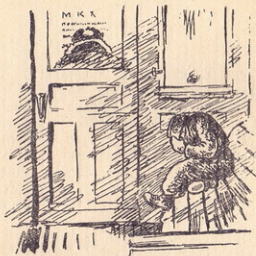
— Имам, — одговорио је Милан.

— Онда седи у трамвај и иди кући!

44. „ТРАМВАЈ ИДЕ У ПАРК“

Испред станице је пролазио трамвај број 2. Био је потпуно празан. Милан је потрчао за њим, и кад је трамвај стао, скочио је у њега. У исто време с Миланом је ушло у трамвај много људи. Гурали се и тискали један на другог. Кондуктер је рекао храпавим гласом: „Трамвај иде у парк!“ — Милан је помислио: „У Александровој улици има парк. Тамо је моја кућа. Онда ћу и ја тамо“. Људи су изашли из трам-

ваја. Тамо је остао само Милан. Он се сакрио у један угао, лепо се наместио и — заспао. У сну је видео Светлану, риђег чичу, Николу Ивановића, машиновођу Петра и своју мајку. Она као

да је била поред машине, а машинна хучала: ху, ху, ху, ху..... Милану је било топло и пријатно, само му је мало хладно на ногама. Стога је рекао мами: „Затвори прозор!“ Мајка је затворила прозор и опет је било топло.

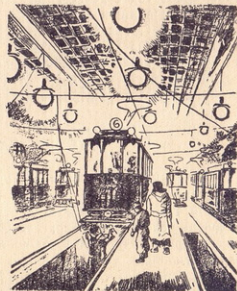
45. СКЛОНИШТЕ ТРАМВАЈА

Трамвај није ишао у Александрову улицу, где је живео Милан, већ у парк трамваја или у трамвајско склониште у Душановој улици, где се

скупљају ноћу трамваји. Било је тек вече, али Миланов су трамвај одвукли раније него остале. Чим је трамвај приспео, пожурио се кондуктер у канцеларију, да преда новац од карата. Управљач трамваја и мотора узео је кључ од мотора и такође отишао. Ни он није погледао у трамвај. Била је недеља. Обојица су вечерас хтели бити што пре код куће. — Милан је у колима тврдо спавао. Скупио се на клупи као клупче. Није се ни запажао.

46. ЧИСТАЧИЦА ТРАМВАЈА

Ноћу се скупљали у склоништу трамваји. Дошла је нова смена радника Чистачица Марија Петровић чистила је вагоне и крпом брисала прозоре. Она је прва спазила Милана. За име Божије, шта је то ту? Устај дечко! Устај! — Милан се покре-

нуо и у сну промрљао: „Мамице ја нећу никуд да идем. Само ме остави да спавам“!

Марија је узела Милана за раме и продрмала га. Милан је отворио очи, видео непознату жену, уплашио се и наглас заплакао: „Мамице! Мамице!“

— Но, дечкићу, не бој се! — одговорила је љубазно Марија Петровић. „Је си ли ишао с мајком? Како те је могла заборавити?“

— Не, сам сам ишао, — одговорио је Милан, Одједном му било тешко. Сетио се, да се ујутро рано изгубио, помислио је, да никад неће видети тату и маму и горко је заплакао. „Хоћу кући мами!“

Марија Петровић се замислила. Није знала, шта треба сад с дечком да ради. А Милан је плакао све више и више. Онда је Марија рекла: „Не плачи! Сутра ћемо наћи твоју мајку. Како се зовеш? Кад ујутро устанеш, сазнаћемо адресу у канцеларији за обавештења, па ћу те сама мајци одвести. А сад хајде, дечко, да мало спаваш“. И повела је Милана из склоништа трамваја.

47. ГДЕ НОЋУЈУ ТРАМВАЈИ

Милану се само спавало, али кад је изашао из трамваја, мало се прибрао. Никад није видео толико трамваја на једном месту. Они су стајали у дугим редовима и високо изнад њих је био стаклени кров. Испод њега су висиле велике лампе и осветљавале, те је било као по дану, а поред њих као паучина биле су испрелетане електричне жице. На земљи између колосека били су ду-

боки канали. У једном од њих стајао је радник и баш тада викнуо: „Дај га овамо!“ Трамвај је дошао изнад радника. Милан се сагнуо до точкова трамваја и гледао шта ће даље бити. Радник је стајао испод трамваја, у једној руци је имао електричну лампу а у другој штрафцигер. „Шта то ради?“ упитао је Милан. „Прегледа мотор“, одговорила је Марија. „Но, а сад пођи брзо, ја имам много да радим!“

48. НАДЗОРНИК

Марија је одвела Милана надзорнику. Тамо је било врло топло. Надзорник је седео у углу и читао новине.

— Довела сам ти сироче — рекла је Марија. „Нека преноћи!“

— Где си га нашла?

— Неко га заборавио у трамвају. Требали бисмо да јавимо полицији.

— Али ко би вукао дете ноћу у полицију? Нека спава до сутра, па ћемо онда видети. Јутро је мудрије од вечера.

— Добро, нека преноћи, — рекао је надзорник. „Сместимо га ту поред пећи“.

49. НАДЗОРНИК ЈЕ БИО ТАКОЋЕ ДОБАР

Надзорник је простро на земљу свој велики кожни капут. Марија је изула Милану дубоке ципеле и свукла му капут. Милан је легао на кожни капут, главу је наслонио на јастук, који је направил од својих ципела и капута. Марија Петровић га покрила својим великим шалом и ре-

кла: „Тако, спавај!“ па отишла. Милан је остао с надзорником сам и стао је премишљати: „Локомотива иде, јер је гони пара, а шта тера трамвај?“ — Отворио је очи. Надзорник га је посматрао и смејао се.

— Шта ти то шапућеш? — упитао је Милана.

— Мислим о томе, шта тера трамвај.

50. ШТА ТЕРА ТРАМВАЈ

— Трамвај тера електрика. Из електричне централе иде електрична струја жицама. На крову трамваја је гвоздена шипка или гвоздени обруч. Преко њих пролази струја до мотора. А мотор окреће точкове. Возач стоји на предњем делу трамваја и окреће гвоздену кваку. Пушта у мотор некад мање некад више струје. Окрене ли више кваку, трамвај иде брже. Покрене ли кваку натраг, струја не иде у мотор и трамвај се зауставља.

— А још нешто... — вели Милан, — шта тера аутомобил?

— Аутомобил гони...

Али Милан више није слушао. У соби је било топло, и на кожном капуту меко. Милану се затвориле очи. Милан је заспао.

51. У ЈУТРО

Ујутру рано Марија је пробудила Милана. Њему се није устајало. Кад се потпуно пробудио, сетио се понова оца и мајке. Они га сигурно

траже. Стога је рекао Марији: „Тетице, пожуримо се мами!“

— Не, драго дете, прво ћемо доручковати; поред тога још није отворена канцеларија за обавештења.

Надзорник је узео са пећи чајник, насуо је у шољу чаја, ставио шећер и исекао хлеб. Марија, надзорник и Милан су пили чај.

52. НА УЛИЦИ

Споља је скровиште трамваја изгледало као обична кућа. Сазидана је из црвених цигаља, била је много већа него зграда од три спрата и није имала прозора. Место прозора била је покривена стакленим кровом. На згради је био велики часовник. Мала казаљка је показивала 6, а велика 12. Из склоништа се разилазили последњи трамваји на разне стране. На трамвајским станицама се скупљали људи. Трамваји су били препуни. Сви су журили на рад.

53. НА ПРЕДЊОЈ ПЛАТФОРМИ

Марија Петровић је ушла у предњи део трамваја, који се зове платформа. Повела је Милана са собом. Возач трамваја је рекао врло строго: „Уђите, жено, с дететом унутра. Овде не смеете стајати.“

Марија Петровић је показала возачу мали сјајан број и кратко одговорила: „Ја радим у склоништу трамваја. Дечак иде са мном.“

Више нису разговарали, јер је возачу забрањено говорити кад трамвај иде. А није се имало

о чему даље говорити. Марија Петровић је ишла с Миланом да сазна адресу његове мајке. Бојала се да пусти самог Милана. Мислила је, да дечак не зна адресу. Зашто би лутали?

54. КОЧНИЦА

Милан је посматрао шта ради возач. Левом руком је окренуо велику кваку са облом дрвеном главицом. Милан се сетио, шта му је испречао надзорник у склоништу, па је помислио: „Видиш како мотор гласно бучи, кад у њега струји електрика“. Одједном је зачуо неко шиштање: шиш шиш. У почетку се уплашио. Мислио је, да се мотор покварио. Али Марија Петровић је стајала као да се ништа није догодило. Возач је управо мирно гледао напред и свом снагом је ударао ногом на звоник. Главица од звона је стрчала из пода код ноге возачеве. Изгледала је као глава великог дебелог ексера. Чуо се јак глас трамвајског звона: цин, цин..... А сем тога шиштање: ш-ш-ш-ш.

Људи су брзо претрчали трамвајску пругу. И кад је пруга била слободна, возач је понова окренуо кваку. Трамвај је престао звонити и шиштати. Ишао је брже.

— Шта то шишти? — мислио је Милан. Није имао кога да запита. Марија је изгледала врло строга, а с возачем није смео говорити. То је било и написано на предњој платформи. — Трамвај је приспео на велики трг. Возач је окренуо кваку; трамвај успорио ход, опет је зашиштао и зауставио се. Сад је Милан запазио, да се шиштање чује онда, кад возач десном ру-

ком окреће малу кваку. Испод кваке је био натпис.

КОЧНИЦА

Марија је узела Милана за руку и рекла: „Сад ћемо изаћи! Дошли смо код канцеларије за обавештења.“ Кад су сишли низ степенице, Милан је рекао: „А ја знам зашто треба кочница. Кочница је за заустављање трамваја. На локомотиви је такође кочница“.

— Ти све хоћеш да знаш. Враг си ти! — рекла је Марија. Милан је посматрао Марију. Она је била љута. Целу ноћ је радила и била је уморна.

55. КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ОБАВЕШТЕЊА

То није била она канцеларија, из које је мајка послала телефонограм. То је била друга. Марија је пришла с Миланом до прозора канцеларије. Прозор је био затворен. Чиновник је читао новине. Марија није знала, шта треба да ради. Милан такође. Читали су натпис: **Овде ћете сазнати адресу сваког становника Београда.** — Прошло је неколико тренутака. Чиновник је спазио Марију, оставио је новине, отворио прозор и запитао: „Шта желите госпођо?“

Марија је одговорила: „Овај дечко је изгубио родитеље. Треба да сазна њихову адресу“. Чиновник је промолио главу кроз прозор; погледао је Милана.

— Који је то дечак? Је ли то тај.

— Да овај нашла сам га у трамвају. Хоћу да сазнам адресу његових родитеља. Одвела бих га њима.

— Чекај, — одговорио је је чиновник и узео новине у руку. У самом углу новина био је оштампан оглас: **изгубио се дечак.**

— Како се зове дечак?

Милан је слушао разговор и рекао: „Зовем се Милан“. Чиновник се насмејао и рекао: „То је он, сигурно он — „Милан“. Родитељи га већ други дан траже. Овде у новинама је оглас. Одмах ћу јавити телефоном.“

56. КОД ОЦА У КАНЦЕЛАРИЈИ

Отац је седео у канцеларији врло жалостан. Целу ноћ с мајком није заспао. Стално су очекивали неки извештај. Ујутру је отац отишао у канцеларију, а мајка остала кући, готово болесна. У очевој канцеларији су већ сви знали, да се Милан изгубио. Сви су жалили оца и премишљали, где би се Милан могао изгубити. Једни су говорили да ће се Милан наћи, а други да је пао под вагон воза или нешто слично. Одједном се зачуо телефон. Отац је узео слушалицу и чуо: „Ваш дечак се нашао. Дођите одмах на Теразије! Овде је код канцеларије за обавештења с једном женом у сивом оделу.“

— Молим Вас, задржите га! — крикнуо је отац у телефон. — Не пуштајте га ни минуто! Са очију га не испуштајте. Држите га чврсто!

Чиновници, који су били с оцем у истој канцеларији, окренули се њему и с напетом пажњом слушали. Отац је оставио слушалицу, сви су поскакали од стола, јурнули су к њему и сви одједном повикали: „Шта се догодило? Ухватили га?.. Нашли га?... Ипак се нашао?... А шта сам ја рекао?“ — Из суседне канцеларије дотрчала је једна жена, која је тамо радила и рекла: „Је су ли му обе ноге отсечене?... То сам непрестано говорила“.

Отац је устао и одлучно рекао: „Док га не видим својим очима, ништа не могу да говорим!“ Затим је брзо изашао у претсобље, зграбио капут и капу и трком одјурio низ степеннице. Од очеве канцеларије до Теразија ишао је аутобус бр. 1. Отац је скочио у аутобус. Капут је навучкао био само на једну руку. На глави је имао туђу капу. Није стигао да узме каљаче, које су остале у канцеларији.

57. ЗА БЕНЗИН

Отац је у аутобусу мало одахнуо. Буџако је капут како треба и сео близу шофера. Аутобус је ишао брзо. Оцу је лупало срце. Горео је од жеље, да што пре види Милана. Одједном је приметио, да аутобус не иде к Теразијама, већ на другу страну. Пожурио је до кондуктера: „Реците ми господине кондуктере куда управо идемо?“

— За бензин, — одговорио је кондуктер.

— Зашто за бензин, за какав бензин? Зашто издајете карте за Теразије, а затим идете за бензин?

— Не узбуђујте се господине! За где сте купили карту, тамо ћете доћи. Без бензина не бисмо уопште могли ићи. Кад се потроши бензин, престане мотор радити. У том је аутобус стао на једном малом тргу. Овде је стајала висока гвоздена пумпа. На њој је било написано:

ПУМПА ЗА БЕНЗИН

58. САМО МИР СТИЋИЋЕТЕ!

Шофер је стао са аутобусом пред пумпу и засвирао. Пумпи је пришао човек, који је мерио и продавао бензин. Шофер је скочио с аутобуса и дао му неку листу. То је била признаница за бензин и олај. Затим је отштрафио на аутобусу поклопац велике гвоздене кутије (резервоар), у коме је стајао бензин. У отвор је ставио гумено црево од пумпе. Продавац бензина је ухватио кваку од пумпе и стао је покретати. Тиме је он црпео бензин из великог бурета на земљи. Горе на пумпи за тренутак се напунио бензином стаклени суд. Одједном је нешто испод њега пукло. То је сказылка за мерење показала, да се напунило пет литара бензина. Суд се одмах празнио и бензин је отицао гуменим цревом у гвоздену кутију (резервоар) аутобуса. Продавац бензина је даље пумпао и суд се понова напунио. Опет је нешто пукло. Сказылка је скочила на број 10. Опет је бензин отицао у резервоар аутобуса. — Отац је искочио из аутобуса и нестрпљиво ходао око њега. Неколико пута је при-

лазио шоферу и молио га, да би се пожурио. „Будите само мирни, стићићете,“ одговорио је шофер. „Овде се заустављамо само једном дневно, да узмемо бензин и уље за шест часова рада. Само мирно! Бићете тамо ипак пре него трамвајем да идете“. Кад је шофер насуо бензина, узео је још густо жутог машинског уља, и стао испитивати мотор. Час га пустио, час га зауставио. — Отац је разгледао плехани суд поред пумпе. Изгледао је као нека пећ. На њему је био натпис: **Бесплатан ваздух**. Унутра је био електрични мотор, који је терао пумпу за ваздух, којим се пуне гуме на точковима.

Најзад је шофер затрубио. Путници су сели на места и аутобус је појурио.

59. КАД БИ СЕ МИЛАН ЈОШ ЈЕДНОМ ИЗГУБИО?

Из далека се видела канцеларија за обавештења. Око ње је било пуно људи, читава чета. Отац је дотрчао до канцеларије и рукама одмицао редове људи, тражио је Милана. Нигде га није нашао. Извинио се људима и гласно рекао: „Господо, да ли од вас неко није видео жену са сивим шалом и једним дечком? Дечко је мали, зове се Милан!“ Неки грађанин, који је стајао у првом реду, одговорио је за све: „Не, нисмо га видели!“

СУСРЕТ С МИЛАНОМ

— Дозволите, — рекао је одједном неки човек у кожном капуту и с ташном испод пазуха.

— Чини ми се, да су у канцеларији код аутоматског телефона. Баш сам за њега тражио број 3-84-60. Ставио сам за њега у аутомат свој новац“

Телефонски аутомат је стајао управо поред канцеларије за обавештења. Отац је обишао канцеларију и угледао иза сталлених врата свога Милана. Милан је тога момента говорио на телефону. Чим је спазио оца, дао је слушалицу Марији и искочио из кућице. Отац је узео Милана у наручје, а Милан је загрлио оца. У почетку нису говорили, тако су се осећали срећни. Марија је стајала поред њих и брисала малом сузе. Најзад је Милан изговорио: „Татице, где си ти био тако дуго? Ја сам те чекао и чекао. А ти никако не долазиш. Сав сам се смрзао. Већ сам говорио с нашом мамицом. Она је здрава, само је мало жалосна.“

61. ДОМА

Отац се растао с Маријом Петровић, захвалио јој се и позвао да их посети. Милан се такође с њом поздравио. Затим је сео с оцем у трамвај и пошао у Александрову улицу. Путем је Милан причао своје доживљаје, а отац опет своје. Милан је упитао оца: „Хоћу ли да позовем к нама у посету Светлану?“

— Позови је! — одговорио је отац.

— И Николу Ивановића?

— И Николу Ивановића ћемо позвати.

— И Светланиног оца и мајку?

— И њих.

Кад су дошли кући, мајка се заплакала, а отац је извадио марамицу и брисао очи и нос.

— Зашто плачете? Није ли вас срамота? — рекао им Милан.

— Бојали смо се, да ћеш нам се заувек изгубити — одговорио је отац.

— Зар ја да се изгубим? Ја нисам тако мали, ја сам велики, и при том се пропео на прсте.

62. КРАЈ ПРИЧЕ

И то је крај приче о томе, како се изгубио мали Милан. Милан и сад живи са оцем и мајком у Београду у улици Краља Александра Првог Ујединитеља. У овој причи све је истина. По целој земљи јуре локомотиве и возови, жице разносе електрику и у градовима се штампају новине, тутње трамваји, аутобуси и аутомобили.

И то је истина, да свуда људи раде, и да негде живи мала девојчица Светлана, која је лепа, добра и послушна.

Таквој доброј деци, као што су Милан и Светлана, посвећујемо ову приповетку.